

پایان نامه برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد رشته ی فقه مقارن و حقوق جزای اسلامی

عنوان پایان نامه:

مبانی فقهی جرم پول شویی از دیدگاه مذاهب اسلامی و حقوق ایران

نگارش:

ام البنین فاطمی

استاد راهنما:

دکتر مرتضی چیت سازیان

استاد مشاور:

دکتر افتخار دانش پور

بهمن ۱۳۹۸

تعهدنامه:

صورت جلسه دفاع:

تقدیم به

ساحت مقدس حضرت صاحب الامر (عج)، تجلی دهنده ی حق و برافرازنده ی
پرچم علم و ایمان در سراسر گیتی و ارواح طیبه ی شهیدان از صدر اسلام تا کنون.

قدردانی و سپاسگزاری

حمد و سپاس خداوندی را که خالق خلایق و زیننده ی ستایش است و آفریدگار جهان و ولیّ اولیاء است.

حمد خدایی را به خاطر آنچه از خود به ما شناساند و طریق شکر گزاریش را به ما الهام فرمود و درهای دانش و درک ربوبیتش را به روی ما گشود که باب های علوم عالم، با اذن او، بر مخلوقاتش گشوده می شود و با الهام او، بر زبان ها جاری می گردد و با اراده ی او به تحریر در می آید و به صورت کلمات و جملات در صفحات نقش می بندد.

خدا را سپاس می گویم که این توفیق را به این حقیر داده که بتوانم در این زمینه تحقیق کنم. وظیفه خود می دانم به مصداق جمله
«من لم یشکر المخلوق، لم یشکر الخالق» از عزیزانی که مرا در نگارش این پژوهش راهنمایی کردند تشکر و قدر دانی کنم،

کمال قدر دانی و تشکر از اساتید محترم جناب آقای دکتر چیت ساریان
وسرکار خانم دانش پور که بنده از محضر شان برای انجام این پژوهش بهره مند شدم

واز همسر گرامی و فرزند عزیزم که با صبر و برد باری مرا یاری نمودند.

علائم اختصاری

ق.م.....	قانون مدنی
ق.ا.....	قانون اساسی
بی تا.....	بدون تاریخ چاپ
بی جا.....	بدون محل چاپ
ج.....	جلد
ص.....	صفحه
م.....	میلادی
ه.ق.....	هجری قمری
ه.ش.....	هجری شمسی

چکیده:

پولشویی مجموع عملیاتی است که موجب می شود جلوه ای مشروع و قانونی به اموال نامشروع و غیرقانونی داده شود. این پدیده یکی از جرائم سازمان یافته ی فراملی است که دارای آثار و عوارض زیان باری در سطح بین المللی و داخلی در زمینه های اجتماعی، سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی می باشد.

پژوهش پیش رو در صدد است با روش توصیفی تحلیلی و بهره گیری از اسناد و منابع معتبر کتابخانه ای، مفاهیم، مبانی فقهی و حقوقی جرم پول شویی را از دیدگاه مذاهب و حقوق ایران مورد بررسی قرار دهد.

اکثر مصادر پول شویی در قوانین موضوعه ممنوع و حرام است مانند کشت، خرید و فروش، تملیک و تملک، حفظ و نگهداری، نقل و انتقال و توزیع مواد مخدر و عواید حاصله از آن، رشوه خوری، حيله گری و کلاهبرداری، اختلاس اموال عمومی، ارهاب و تروریسم، دایر کردن مراکز فحشا، خیانت در امانت در اموال عمومی و خصوصی، فریب، تدلیس، غش، تجارت انسانها، تزویف و تزویر، جعل اسکناس و... و عواید حاصله از پول شویی از طریق مذکور شکی نیست که از نظر شرع نیز حرام و جرم می باشد.

عناصر تشکیل دهنده ی جرم عبارتند از: عنصر مادی، عنصر معنوی و روانی، عنصر قانونی بدین معنی که برای تحقق جرم اولاً باید فعلی انجام شود؛ ثانیاً فعل با سوء نیت و قصد مجرمانه انجام شود؛ ثالثاً فعلی که انجام شده در قانون جرم شناخته شده و برای آن مجازاتی معین شده باشد

با توجه به این که جرم پول شویی جرمی جدید و مستحدثه می باشد؛ لذا نمی توان در فقه تعریفی برای آن پیدا کرد؛ اما در هر صورت مبانی فقهی روشنی نظیر آیات اکل مال به باطل، آیه اکل سحت، آیه تعاون براءم، روایاتی از جمله کلام حضرت علی (ع) و قواعد فقهی، بر جرم انگاری این پدیده دلالت می کنند. به تعبیر دیگر، بر اساس مبانی فقهی عملیات پول شویی عملی حرام و مستحق مجازات می باشد

مشروعیت بخشیدن اموال حرام بوسیله ی شستن و پول شویی، آن اموال و عواید حاصله از آنها را حلال نمی سازد زیرا؛ کسب مال از راههای غیر شرعی و نامشروع، حرمتش اجماعی است و هر کس سعی در شرعیت بخشیدن مال غیر مشروع کند، در حقیقت مرتکب دو گناه بزرگ شده است؛ یکی: این که مرتکب کسب حرام شده است. و دیگری اینکه به وسیله ی مخفی نگهداشتن منابع آن مرتکب خدعه و فریب و دروغ شده است، که هر دو از دیدگاه مذاهب اسلامی حرام و جرم است. بنابراین با توجه به آیات و روایات وارده در ابواب مختلف از جمله در ابواب مکاسب محرمه و همچنین برخی از قواعد فقهی و سیره ی معصومین، علیهم السلام، و عقل پول شویی حرام است.

واژگان کلیدی: پولشویی، جرم انگاری، اکل مال به باطل، اختلاس، کلاهبرداری.

فهرست

۱.....	مقدمه :
۳.....	فصل اول کلیات و تبیین مفاهیم.....
۴.....	مبحث اول: کلیات.....
۴.....	گفتار اول: تعریف مسئله و تبیین موضوع تحقیق.....
۴.....	گفتار دوم: سوال های تحقیق.....
۵.....	گفتار سوم: فرضیه های تحقیق.....
۵.....	گفتار چهارم: اهداف و ضرورت انجام تحقیق.....
۵.....	گفتار پنجم: پیشینه تحقیق.....
۶.....	گفتار ششم: روش تحقیق.....
۶.....	گفتار هفتم: کاربرد تحقیق.....
۶.....	گفتار هشتم: ساختار تحقیق.....
۷.....	مبحث دوم: مفاهیم واصطلاحات.....
۷.....	گفتار اول: معنای لغوی واصطلاحی جرم.....
۷.....	گفتار دوم: مفهوم لغوی و اصطلاحی پولشویی.....
۸.....	گفتار سوم: تعریف پولشویی در فقه اهل سنت.....
۹.....	گفتار چهارم: تعریف پول شویی در فقه امامیه.....
۹.....	گفتار پنجم: مفهوم پولشویی در حقوق موضوعه.....
۱۱.....	مبحث سوم: تبیین واژه ها و مفاهیم مرتبط با مفهوم پول شویی.....
۱۱.....	گفتار اول: معنای لغوی واصطلاحی اختلاس.....
۱۲.....	گفتار دوم: معنی لغوی واصطلاحی استلاب.....
۱۲.....	گفتار سوم: معنی لغوی واصطلاحی اختطاف.....
۱۲.....	گفتار چهارم: معنی لغوی واصطلاحی احتیال.....
۱۳.....	گفتار پنجم: معنی لغوی واصطلاحی ارتشا.....
۱۴.....	گفتار ششم: معنای لغوی اصطلاحی سرقت.....
۱۴.....	گفتار هفتم: معنای لغوی واصطلاحی طرار.....
۱۴.....	گفتار هشتم: معنای لغوی واصطلاحی غلول.....
۱۵.....	گفتار نهم: معنای لغوی مینج و مرقد.....

گفتار دهم: معنای اصطلاحی مینج و مرقد..... ۱۵

مبحث چهارم: پول شویی در طبقه بندی جرائم و اقسام پولشویی..... ۱۵

گفتار اول: پول شویی در طبقه بندی جرائم..... ۱۵

گفتار دوم: اقسام پولشویی..... ۱۶

مبحث پنجم: شیوه ها، مراحل و مصادیق پول شویی..... ۱۷

گفتار اول: شیوه ها..... ۱۷

گفتار دوم: مراحل پول شویی..... ۱۸

بند اول: جای گذاری..... ۱۸

بند دوم: لایه چینی..... ۱۹

بند سوم: یکپارچه سازی..... ۱۹

گفتار سوم: مصادیق پول شویی..... ۲۰

مبحث ششم: فواید جرم انگاری پولشویی..... ۲۰

فصل دوم: مبانی فقهی جرم پولشویی..... ۲۲

مبحث اول: رابطه ی بین پول شویی و خمس مال مخلوط به حرام..... ۲۳

مبحث دوم: مبانی فقهی جرم پولشویی از دیدگاه مذاهب اسلامی..... ۲۳

گفتار اول: بررسی جرم پول شویی در آیات..... ۲۳

بند اول: آیات حرمت اکل مال به باطل..... ۲۴

الف) توضیح مفردات آیات..... ۲۴

۱- معنای لغوی و اصطلاحی اکل..... ۲۴

۲- معنای لغوی و اصطلاحی مال..... ۲۶

۲-۱- نظر مفسران..... ۲۷

۲-۲- اقسام اموال..... ۲۷

۳- معنای لغوی « باطل»..... ۲۸

ب) دیدگاه فقها درباره ی اکل مال بالباطل..... ۳۲

۱- انواع و اقسام باطل..... ۳۳

بند دوم: بررسی آیات افساد فی الارض و محاربه..... ۴۱

الف) بیان آیات افساد فی الارض و محاربه..... ۴۱

ب) معنای لغوی و اصطلاحی افساد فی الارض..... ۴۳

ج) دیدگاه فقها و مفسرین..... ۴۴

الف) معنای لغوی و اصطلاحی محاربه..... ۴۵

- ب) دیدگاههای فقها درباره ی ارتباط بین محاربه و افساد فی الارض..... ۴۸
- بند سوم: آیه ی حرمت غلول (و من یغلل یات بماغل یوم القیامه)..... ۴۹
- الف) ترجمه آیه..... ۴۹
- ب) معنای لغوی واصطلاحی غلول..... ۵۰
- بند چهارم: آیات اکل سحت..... ۵۲
- الف) ترجمه آیات..... ۵۲
- ب) معنای لغوی و اصطلاحی سحت..... ۵۳
- بند هفتم: آیات «و یحل لهم الطیبات و یحرم علیهم الخبائث»..... ۵۸
- الف) ترجمه آیات..... ۵۸
- ب) نظر فقها و مفسرین..... ۵۸
- گفتار دوم: بررسی جرم پول شویی در روایات..... ۶۰
- الف: روایات خاص وارده در مورد پول شویی..... ۶۰
- بند اول: نهج البلاغه..... ۶۰
- بند دوم: روایتی از امام حسن عسکری علیه السلام..... ۶۲
- بند سوم: روایت دعایم الاسلام از امام صادق (علیه السلام)..... ۶۳
- بند چهارم: روایات وارده در باب غلول..... ۶۳
- ب: روایات عام وارده در ابواب مختلف فقه..... ۶۴
- بند اول: روایات وارده در ابواب مکاسب محرمه..... ۶۴
- بند دوم: روایات وارده در ابواب حرمت خمر و مسکرات..... ۶۵
- بند سوم: خطبه ی حجه الوداع..... ۶۷
- بند چهارم: احادیث وارده در باب احتیال..... ۶۷
- گفتار چهارم: دلیل عقلی بر حرمت پول شویی..... ۶۸
- گفتار سوم: قواعد فقهی..... ۶۸
- بند اول: قاعده لا ضرر..... ۶۹
- الف) معنای لغوی واصطلاحی قاعده..... ۶۹
- بند دوم: دیدگاه ها در مفاد قاعده (نهی و نفی)..... ۷۰
- بند سوم: قاعده ی حفظ نظام و مصالح جامعه..... ۷۲
- بند چهارم: مصلحت گرایی..... ۷۳

- بند پنجم: اصل ضمان ید متعاقبه..... ۷۵
- بند ششم: قاعده ی «ما یبنی علی باطل و هو باطل»..... ۷۵
- بند هفتم: قاعده التابع التابع..... ۷۶
- بند هشتم: قاعده ما حرما خذہ اعطاوه..... ۷۶
- بند نهم: قاعده اذا اسقط الاصل سقط الفرع..... ۷۶
- مبحث سوم: تعارض جرم پول شویی با برخی از اصول و قواعد فقهی..... ۷۶
- گفتار اول: تعارض ضررین..... ۷۶
- بند اول: قاعده ید..... ۷۷
- الف) حل تعارض..... ۷۸
- بند دوم: قاعده سوق..... ۷۹
- بند سوم: قاعده صحت..... ۸۰
- الف) حل تعارض..... ۸۱
- بند چهارم: قاعده ی تسلیط یا سلطنت و بیان آن قاعده..... ۸۱
- بند پنجم: اصل برائت..... ۸۲
- بند ششم: اصل ممنوعیت تجاوز و تجسس به حریم خصوصی..... ۸۲
- الف) حل تعارض..... ۸۲
- فصل سوم: پول شویی در حقوق ایران..... ۸۶
- مبحث اول: جرایم مقدم و جرم پولشویی..... ۸۷
- مبحث دوم: جرم مخفی کردن و جرم پول شویی..... ۸۹
- مبحث سوم: زمینه و بسترهای اولیه جرم پول شویی در حقوق ایران..... ۸۹
- گفتار اول: اصل ۴۹ قانون اساسی و قانون نحوه اجرای آن..... ۸۹
- گفتار دوم: مداخله در اموال مسروقه..... ۹۱
- گفتار سوم: ماده ۲۸ آیین نامه دادگاهها و دادرهای انقلاب "مصوب ۱۳۸۵/۳/۲۷"..... ۹۱
- مبحث سوم: بررسی جرم پول شویی در «قانون مبارزه با پول شویی»..... ۹۳
- گفتار اول: عناصر متشکله جرم پول شویی..... ۹۳
- بند اول: عنصر قانونی..... ۹۴
- بند دوم: عنصر روانی یا معنوی..... ۹۴
- بند سوم: عنصر مادی..... ۹۴
- بند چهارم: عناصر مادی جرم پول شویی در بند الف ماده ۲ قانون مبارزه با پول شویی:..... ۹۴
- بند پنجم: عناصر مادی در بند ب ماده ۲ قانون مبارزه با پول شویی..... ۹۵

- بند ششم: عناصر مادی در بند ج ماده ۲ قانون مبارزه با پول شویی..... ۹۵
- گفتار دوم: موضوع جرم پول شویی..... ۹۶
- گفتار سوم: همکاری در ارتکاب جرم پول شویی..... ۹۶
- گفتار چهارم: شرکت در جرم پول شویی..... ۹۶
- گفتار پنجم: معاونت در جرم پول شویی..... ۹۷
- گفتار ششم: مجازات جرم پول شویی..... ۹۷
- بند اول: مجازات نقدی..... ۹۸
- بند دوم: ضبط و استرداد عواید..... ۹۸
- نتیجه گیری..... ۱۰۱
- پیشنهادها:..... ۱۰۳
- فهرست منابع و مأخذ..... ۱۰۴

مقدمه :

یکی از پدیده‌هایی که بشر از بدو تولد با آن همراه بوده واشکال گوناگون تجربه کرده است، جرم می باشد. این پدیده به مرور زمان رشد و تکامل یافته و هر روز در چهره‌های جدید ظاهر شده است، به نحوی که ممکن است در طول زمان از لحاظ ماهیت تفاوت چندانی نکرده باشد، ولی از لحاظ نحوه ارتکاب یا تعداد مرتکبین دچار تحولاتی شده باشد که برای جامعه بسیار خطرناک تر از پیش جلوه کند.

آنچه در اینجا مورد بحث و بررسی قرار می گیرد، چهره بسیار خطرناک تری از نوعی جرایم یعنی جرم پول شویی است. این پدیده یکی از جرایم سازمان یافته فراملی است که دارای آثار و عوارض زیانباری در سطح بین المللی و داخلی در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی می باشد. که پیش از این وجود داشته اند، ولی حدود سه دهه است که در حوزه حقوق جزا و جرم شناسی مورد توجه قرار گرفته اند و محافل ملی و بین المللی مختلف به آن پرداخته اند.

پولشویی به عنوان یک جرم در دهه ۱۹۸۰ بویژه در مورد عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفت. این امر به دلیل آگاهی کشورهای مزبور از سودهای کلان حاصل از این فعالیت مجرمانه و نگرانی آنها درباره گسترش مصرف مواد مخدر در جوامع غربی بود که انگیزه مبارزه با فروشندگان مواد مخدر را برای دولتها از طریق تدوین قوانینی که آنها را از عواید غیر قانونی محروم کند به وجود آورد. مهمترین و اساسی ترین مستندات باز تاب دهنده کوششهای فراگیر بین المللی به شرح زیر است :

پیمان نامه «وین» اولین سند بین المللی است که در آن تعریفی دقیق از پول شویی ارائه شده و راههایی برای محروم کردن اشخاص دست اندر کار قاچاق مواد مخدر از عواید فعالیت‌های مجرمانه آنها و در نتیجه کاهش انگیزه آنان برای ادامه این فعالیتها پیشنهاد شده است.

اعلامیه کمیته «بال» در سال ۱۹۸۸ برای جلوگیری از کاربرد مجرمانه ی شبکه بانکی به قصد پول شویی به امضا رسید.

تشکیل نیروی ویژه اقدام مالی در نشست پاریس به وسیله هفت کشور به منظور تدوین یک دستور العمل هماهنگ بین المللی برای مبارزه با پولشویی تاسیس شد.

گزارش گروه کاری اقدام مالی برای مبارزه با پولشویی (THE FATF REPORT) (۱۹۹۰) که فر ضیه آن شناسایی و تدوین راهکارهای مناسب برای مبارزه با پولشویی است و در این راستا با انتشار رویکرد های سیاسی و توصیه هایی در این باره کشور های جهان را به همکاری بین المللی فرا می خواند.

آخرین اقدامات جدی بین المللی به منظور تدوین راهکارهایی برای مبارزه با معضل جهانی پول شویی عبارت است از «پیمان نامه مبارزه با جرم سازمان یافته فراملی».

این پیمان نامه در دسامبر ۲۰۰۰ توسط سازمان ملل تدوین شد، براساس ماده یک این پیمان نامه، هدف از تدوین آن تقویت همکاری به منظور پیشگیری و مبارزه موثر با جرایم سازمان یافته است.

ماده ۵ این پیمان نامه، مشارکت در گروه جرایم سازمان یافته را جرم اعلام کرده است و ماده ۶ آن نیز پول شویی عواید حاصل از جرم سازمان یافته را جرم شناخته است.

در تعریف جرم پولشویی در پیمان نامه مزبور بر ارتباط جرایم منشا مربوط به قاچاق مواد مخدر و نیز ارتباط جرم پول شویی با جرایم سازمان یافته در سطح بین المللی تاکید شده است. در موارد ۷ و ۸ این پیمان نامه تدابیری برای مبارزه با پول شویی و همچنین مجازاتهایی برای فساد مالی پیشنهاد شده است.

به طور کلی نکته مشترک تمام اقدامات بین المللی انجام یافته برای مبارزه با پول شویی، توجه و تاکید بر عوامل حاصل از جرم

به عنوان مهمترین انگیزه برای ارتکاب انواع جرایم و فعالیتهای مجرمانه

فصل اول کلیات و تبیین مفاهیم

مبحث اول: کلیات

قبل از ورود در اصل موضوع، به مسائل کلی پژوهش پرداخته می شود:

گفتار اول: تعریف مسئله و تبیین موضوع تحقیق:

پول شویی (money laundering) به عنوان یک جرم در دهه ۱۹۸۰ بویژه در مورد عواید حاصل از قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مورد توجه کشورهای غربی قرار گرفت. این امر به دلیل آگاهی کشورهای مزبور از سودهای کلان حاصل از این فعالیت مجرمانه و نگرانی آنها درباره گسترش مصرف مواد مخدر در جوامع غربی بود که انگیزه مبارزه با فروشندگان مواد مخدر را برای دولت ها از طریق تدوین قوانینی که آنها را از عواید غیرقانونی محروم کند به وجود آورد.

پول شویی مجموع عملیاتی است که موجب می شود جلوه ای مشروع و قانونی به اموال نامشروع و غیر قانونی داده شود. پول شویی یا تطهیر پول ترجمه ی فارسی اصطلاح انگلیسی (money laundering) است.

تمام انواع تکسب و معاملات اعم از تجارت، حرفه و فن ... عبارتست از: «تبادل منافع» و از نظر شرعی این تبادل باید از وسیله و ابزار مشروع و از راه حلال و مشروع و مباح باشد تا آثار شرعی و مشروع - مانند تملیک و تملک و حق تصرف و نقل و انتقال - داشته باشد. چنانچه عمل نقل و انتقال پول، تبدیل یا خرید و فروش اموال، هبه و ... به قصد فعالیت تجاری و پیشرفت اقتصادی کشور و در محدوده مقررات انجام گیرد مباح و جایز می باشد، اما چنان چه این اعمال و اعمال مشابه دیگر به قصد متقلبانه و به منظور مشروع جلوه دادن دارایی های نامشروع و در نتیجه انتفاع و استفاده از عواید نامشروع آن باشد، حرام و غیر مجاز شناخته شده و مستوجب کیفر و تعزیر محسوب می شود. برای مثال فرد با قاچاق مواد مخدر و یا اختلاس و ... که جرم منشا هستند اموال نامشروع به دست آمده را طوری تبدیل و انتقال می دهد که منشا مال مخفی می ماند.

باید حرمت و جرم بودن عمل پول شویی از ادله ی فقهی ثابت شود حال سوال این است که آیا ما چنین ادله ی شرعی و فقهی داریم؟ آیا در کتب فقهی می توان مبانی و ادله فقهی جرم پول شویی را پیدا کرد؟

گفتار دوم: سوال های تحقیق :

الف- سؤال اصلی :

۱- مبانی فقهی جرم پول شویی از دیدگاه مذاهب اسلامی و حقوق ایران چیست؟

ب- سؤالات فرعی :

۱- مراد از پول شویی چیست و اقسام آن کدام است ؟

۲- عناصر تشکیل دهنده جرم پول شویی چیست و چه مجازات های را برای آن در قانون در نظر گرفته شده؟

۳- ادله مجرمانه بودن فعل پول شویی از دیدگاه مذاهب چیست ؟ با نقد و بررسی آن.

۴- تعارض جرم انگاری پول شویی با برخی از قواعد فقهی چیست؟

گفتار سوم: فرضیه های تحقیق :

الف: فرضیه اصلی

۱- پول شویی انواع واقسامی دارد مانند پول شویی سرخ و سیاه و...

۴- برخی از قواعد به نظر می رسد با جرم انگاری پول شویی در تعارض است.

ب: فرضیه فرعی

۲- پول شویی از دیدگاه مذاهب اسلامی یک فعل مجرمانه است زیرا اثم و گناه، عمل نا مشروع و حرام است.

۳- پول شویی از دیدگاه مذاهب اسلامی از مصادیق افساد فی الارض، سرقت، اعتداء، اضرار به غیر، اکل مال به باطل، اکل صحت و... می باشد.

۴- برخی از قواعد به نظر می رسد با جرم انگاری پول شویی در تعارض است.

گفتار چهارم: اهداف و ضرورت انجام تحقیق:

همانطور که از عنوان بحث روشن است که هدف این تحقیق تبیین مبانی فقهی جرم پول شویی از منظر فقه اسلامی می باشد. در این راستا مستنداتی که جرم انگاری پول شویی را از دیدگاه مذاهب اسلامی توجیه می نمایند بیان گردیده است.

از ضرورت انجام تحقیق می توان گفت که پول شویی مجموع عملیاتی است که موجب می شود جلوه ای مشروع و قانونی به اموال نا مشروع و غیر قانونی داده شود این پدیده یکی از جرایم سازمان یافته ی فراملی است که دارای آثار و عوارض زیانباری در سطح بین المللی و داخلی در زمینه های اجتماعی، سیاسی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی می باشد. پس مبارزه با آن تاکید شده در حقوق داخلی به موجب قانون مبارزه با پول شویی به عنوان جرم شناخته شده است از منظر فقه هم آیات روایات و قواعد فقهی ای وجود دارد که مستند تحریم و جرم انگاری این پدیده است که این نوشتار، به بیان این دلایل فقهی به طور دقیق پرداخته است.

گفتار پنجم: پیشینه تحقیق :

در مورد پول شویی در قانون وضعی و غربی در زبانهای انگلیسی، فارسی و عربی بیش از هزار مقاله و کتاب نوشته شده است ولی تا جایی که نگارنده در سایت های اینترنتی، مجلات تخصصی فقه، فقه و اصول، فقه و حقوق و کتابخانه های عمومی و خصوصی تتبع نموده است به تالیف مستقلی اعم از کتاب و مقاله به این موضوع به صورت خاص پرداخته نشده است غیر از دو مقاله از آقایان :

۱- علی مراد حیدری، تحت «عنوان جرم انگاری پول شویی».

۲- حمید سلیمانی و عبد الکریم عبد الهی نژاد، تحت عنوان «بررسی مبانی فقهی پول شویی».

۳- کتاب فارسی از آقای محمد باقر گرایلی، تحت عنوان «پول شویی از منظر فقه و حقوق موضوعه».

۴- وچند مقاله و کتب عربی تحت عنوان "جریمه غسل الاموال فی الفقه الاسلامی" «مؤلف عطیه سید فیاض» یکی از اساتید جامعه الازهر مصر که جامعه الازهر مصر آن را به چاپ رسانده است و کتاب «جریمه تمویل غسل الاموال» بقلم أبو داسر، عبد الله بن سعید، «جرائم غسل الاموال فی ضوء الشریعة والقانون» أحمد الریش، از نویسندگان اهل سنت. ولی محتوای کتب مذکور با عناوین شان سازگاری ندارد زیرا حدود سه چهارم کتابها را به بحث احکام پولشویی از منظر قانون بین المللی و قوانین وضعی داخلی کشورهای شان اختصاص داده اند، که از بحث ما خارج است. فقط در یک بخش کوچکی بحث فقهی را مطرح کرده اند و علاوه بر آن از نظر فقه مذاهب اسلامی به صورت دقیق بر موضوع بحث پرداخته نشده است.

بنابراین، تحقیقات و بررسیهایی که تا به حال در مجامع اسلامی در مورد جرم پول شویی صورت گرفته است، عمدتاً از منظر اسناد بین المللی و حقوق موضوعه داخلی کشورها و فقه وضعی بوده و کمتر به مسائل فقهی و شرعی این جرم پرداخته شده است. بویژه مبانی فقهی این جرم از منظر فقه مذاهب اسلامی مورد بحث قرار نگرفته است.

گفتار ششم: روش تحقیق:

با توجه به موضوع پایان نامه بحث ما بحثی مقارنه ای و کاربردی است.

برای استنباط احکام فقهی مسئله ما روش تحلیلی و در بحث جرم انگاری جرم پول شویی روش ما توصیفی خواهد بود بنابراین روش بحث ما توصیفی - تحلیلی خواهد بود.

گفتار هفتم: کاربرد تحقیق:

این نوشتار می تواند از جهت دست یابی به منابع فقهی و حقوقی مبانی فقهی جرم پول شویی مورد استفاده دانشجویان قرار گیرد.

گفتار هشتم: ساختار تحقیق:

این پژوهش با عنایت به سوال های تحقیق که در طرح آورده شده اند و پاسخ به آن در سه فصل می باشد که فصل اول، به تعاریف مفاهیم، انواع، روشها، شیوهها، مصادیق، از منظر حقوق موضوعه و فقه اسلامی اختصاص دارد.

فصل دوم، مبانی فقهی جرم پولشویی از منظر فقه مذاهب اسلامی مورد بحث و بررسی قرارداد جرم و حرمت آن نتیجه گرفته شده است. زیرا از مصادیق، افساد فی الأرض، اکل مال به باطل، اکل سحت، نافرمانی از اطاعت ولی امر و حاکم اسلامی، اضرار به جوامع بشری، مخالف نظم و مصالح عمومی، مخل مصالح خمس و مقاصد شریعت و... و مخالف قانون مبارزه با پولشویی، است. و همچنین به تعارض جرم انگاری پول شویی با برخی از اصول و قواعد فقهی مورد بررسی قرار می گیرد.

فصل سوم، در این فصل به اقدامات قانونی انجام شده در مورد پول شویی پرداخته شده است.

مبحث دوم: مفاهیم و اصطلاحات

برای تبیین موضوع ابتدا مفاهیم بررسی خواهند شد.

گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی جرم:

صاحب لسان العرب در معنای لغوی جرم می نویسد: «تعدی و تجاوز و گناه گفته می شود» (ابن منظور، ۱۴۰۵، ج ۱۲، ۹۱) راغب اصفهانی هم گفته که اصل جرم به معنی بریدن میوه از درخت است و برای هر کار و کسب زشت استفاده می شود و اطلاق به وادار کردن به کار زشت هم می شود. (راغب اصفهانی، ۱۴۰۴، ۹۱)

طریحی در مجمع البحرین آورده: «مجرم کسی است که از حق جدا شده و به باطل روی آورده است... مجرم یعنی گناهکار» (طریحی، بی تا، ج ۱، ۳۶۴)

فقها در تعریف اصطلاحی جرم بیان فرموده اند: «جرم عبارت است از انجام دادن فعل یا گفتن قول که قانون اسلام آن را حرام شمرده و بر فعل آن، کیفری مقرر داشته است یا ترک فعل یا قول که قانون اسلام آن را واجب شمرده و بر آن ترک، کیفری مقرر داشته است.» (فیض کاشانی، ۱۳۷۴، ۷۰)

بعضی از حقوقدانان جرم را چنین تعریف کرده اند: «جرم به رفتاری گویند که مخالف نظم اجتماعی بوده و مرتکب آن در معرض مجازات یا اقدامات تأمینی قرار می گیرد. در واقع جرم رفتار مخالف نظم اجتماعی یک انسان علیه جامعه است.» (گلدوزیان، ۱۳۸۳، ج ۱، ۸۳)

ماده ۲ ق.م.ا در تعریف جرم مقرر می دارد: «هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد، جرم محسوب می شود.»

بنابراین با تعاریف گفته شده بدست می آید که جرم هر فعل یا ترک فعلی است که برای آن مجازات یا اقدامات تأمینی در قانون تعیین شده باشد. مع الوصف، پولشویی هم در حقوق داخلی به عنوان جرم قلمداد شده و برای آن مجازات مقرر شده است.

گفتار دوم: مفهوم لغوی و اصطلاحی پولشویی

پولشویی جرمی است که ابتدا در کشور آمریکا جرم انگاری شد و از آن پس سایر کشورها نیز پی به آثار مخرب پنهانی این جرم برده و آن را جرم انگاری نمودند.

از همین رو، واژه پولشویی یا تطهیر پول را جایگزین واژه money laundering نمودند.

همانگونه که پیداست واژه پولشویی برگردان لغت به لغت معادل انگلیسی آن در حقوق بین الملل و حقوق کشور آمریکا است که در لغت نامه های لاتین و انگلیسی نیز موجود است.

درفرنگ لغت black تعریفی از پولشویی ارائه شده که از قرار ذیل است: